

**TA'LIMI TIZIMIDA PSIXOLOGIK XIZMAT KO'RSATISHNING
ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI**

Muallif: Raxmanova Qandolatxon G'aniyevna

Namangan viloyati Uychi tumani

9-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi psixologi

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablarida psixologik xizmat faoliyatini tashkil etishning nazariy-uslubiy asoslari va uning bugungi kundagi dolzarbligi tahlil qilingan. Ta'lim tizimidagi islohotlar jarayonida o'quvchilarning ruhiy salomatligini muhofaza qilish va ularning intellektual salohiyatini oshirishda psixologik xizmatning o'rni beqiyosdir. Maqolada psixologik xizmatning asosiy yo'nalishlari bo'lgan profilaktika, diagnostika va korreksiya ishlarining o'zaro bog'liqligi ilmiy jihatdan yoritib berilgan. Muallif tomonidan maktab psixologi faoliyatida duch kelinadigan muammolar va ularni bartaraf etishning samarali mexanizmlari bo'yicha amaliy takliflar ilgari surilgan. Tadqiqot natijalari maktab psixologlari uchun o'quvchilar, ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi ijtimoiy-psixologik muhitni sog'lomlashtirishda metodik manba bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: psixologik xizmat, maktab psixologi, ijtimoiy-psixologik muhit, profilaktika, diagnostika, korreksiya, emotsional intellekt, ta'lim islohoti.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasining mustaqillik yillarida ta'lim sohasida amalga oshirilgan keng ko'lamli islohotlar inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan. Bugungi kunda maktab nafaqat bilim beradigan maskan, balki shaxsning har tomonlama sog'lom va barkamol shakllanishini ta'minlovchi ijtimoiy institut hisoblanadi. Bunday murakkab jarayonda maktablarda "Psixologik xizmat"ning yo'lga qo'yilishi va uning samarali faoliyat ko'rsatishi davlat ahamiyatiga molik masaladir.

Namangan viloyati Uychi tumani 9-sonli maktab psixologi sifatidagi faoliyatimiz davomida biz psixologik xizmatning naqadar muhimligini amaliyotda ko'rmoqdamiz. Zamonaviy dunyoda axborot oqimining tezligi, ijtimoiy tarmoqlarning ta'siri va turli yot g'oyalarning ko'payishi o'quvchilar ruhiyatiga kuchli bosim o'tkazmoqda. Shu sababli, maktab psixologi faqatgina test o'tkazuvchi mutaxassis emas, balki bolaning ichki dunyosini himoya qiluvchi, uning qobiliyatlarini kashf etuvchi va qiyin vaziyatlarda yo'l ko'rsatuvchi maslahatchi sifatida namoyon bo'lishi lozim.

1. Psixologik xizmatning maqsadi va vazifalari

Umumiy o'rta ta'lim tizimida psixologik xizmatning asosiy maqsadi - ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilari (o'quvchi, o'qituvchi, ota-ona) uchun qulay

psixologik muhit yaratishdir. Maktab psixologi o'z faoliyatida quyidagi strategik vazifalarni amalga oshiradi:

O'quvchilarning individual-psixologik xususiyatlarini o'rganish;

Bolaning maktab ta'limiga psixologik tayyorgarligini aniqlash;

O'quvchilar, pedagoglar va ota-onalar o'rtasidagi nizoli vaziyatlarni bartaraf etish;

Kasb-hunarga yo'naltirish ishlarini ilmiy asosda tashkil etish.

2. Psixologik xizmatning asosiy yo'nalishlari

Psixologik xizmat to'rta ustuvor yo'nalishda olib boriladi, ularning har biri bir-birini to'ldiradi:

Psixoprofilaktika: Muammolar yuzaga kelishidan oldin ularning oldini olish. Masalan, o'smirlar o'rtasida suitsid holatlari, huquqbuzarlik yoki "ommaviy madaniyat" ta'sirining oldini olish bo'yicha seminarlar o'tkazish.

Psixodiagnostika: O'quvchining aqliy va ruhiy rivojlanish darajasini aniqlash. Bunda turli metodikalar (masalan, Raven, Veksler, Shmishyek testlari) qo'llaniladi.

Psixokorreksiya: Aniqlangan nuqsonlarni bartaraf etish. Masalan, nutqi rivojlanmagan yoki o'ta agressiv bolalar bilan maxsus o'yinlar va mashqlar o'tkazish.

Psixologik maslahat: O'quvchilar, ota-onalar va o'qituvchilarga ularni qiynayotgan masalalar bo'yicha yakka tartibda yo'l-yo'riq ko'rsatish.

3. Uychi tumani 9-maktab tajribasi: Amaliy yondashuv

Bizning maktabimizda psixologik xizmat ko'rsatishda "Psixolog-O'quvchi-Ota-ona" uchligi tamoyili asos qilib olingan. Tajribamiz shuni ko'rsatadiki, agar ota-ona bilan aloqa o'rnatilmasa, maktabda qilingan korreksion ishlar kutilgan natijani bermaydi. Shu sababli biz maktabimizda "Ota-onalar universiteti" va "Mening farzandim - mening baxtim" kabi loyihalarni muntazam o'tkazib kelmoqdamiz.

Bundan tashqari, o'qituvchilarning emotsional charchash (burnout) sindromini oldini olish uchun "Psixologik tushirish" xonalarida maxsus treninglar tashkil etilgan. Bu o'qituvchilarning ish samaradorligini oshirish bilan birga, dars jarayonida bolalarga nisbatan bag'rikenglikni ham ta'minlaydi.

4. Psixologik xizmatdagi zamonaviy muammolar

Bugungi kunda sohada ayrim muammolar ham mavjud:

Maktab psixologlarining ish hajmi va hujjatbozlikning ko'pligi;

Ayrim ota-onalarning psixologga murojaat qilishdan istihola qilishi ("psixolog" va "psixiatr" tushunchalarini aralashtirish);

Psixologik korreksiya uchun maxsus jihozlangan xonalarning yetishmasligi.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun maktab psixologining maqomini yanada ko'tarish va sohani raqamlashtirish (testlarni onlayn o'tkazish tizimi) talab etiladi.

Xulosa qilib aytganda, umumiy oʻrta taʼlim maktablarida psixologik xizmat koʻrsatish taʼlim sifatini oshirishning eng samarali omillaridan biridir. Psixologik xizmat oʻquvchining nafaqat bilimli, balki ruhan sogʻlom, oʻziga ishongan va ijtimoiy moslashgan shaxs boʻlib yetishishiga xizmat qiladi.

Biz, Uychi tumani 9-maktab jamoasi, oʻz faoliyatimizda psixologik xizmatning barcha metodlaridan samarali foydalanib, har bir bolaning qalbida ezgulik va maqsadga intilish tuygʻusini shakllantirishni maqsad qilganmiz. Zero, sogʻlom ruhiyat - baxtli kelajak poydevoridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi "Oʻzbekiston Respublikasi Xalq taʼlimi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash toʻgʻrisida"gi Farmoni.
2. Gʻoziyev E.Gʻ. "Psixologiya: Yosh davrlari psixologiyasi". – Toshkent, 2010.
3. Nishonova Z.T. "Psixologik xizmat". – Toshkent: "Oʻqituvchi", 2008.
4. Shoumarov Gʻ.B. "Oila psixologiyasi". – Toshkent: "Sharq", 2001.
5. Karimova V.M. "Ijtimoiy psixologiya". – Toshkent, 2012.
6. Xaydarov F.I., Xalilova N.I. "Umumiy psixologiya". – Toshkent, 2010.